

คติพจน์ คำคม เกี่ยวกับการสอน

การสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของสังคมทุกแห่ง ผู้สอนทุกคนจำเป็นต้องสร้างสรรค์การสอนของตนให้บังเกิดผลดีที่สุด การมีคติพจน์ คำคม ที่ดีเกี่ยวกับการสอนเป็นส่วนหนึ่งจะช่วยให้ผู้สอนได้ปฏิบัติตามและบังเกิดผลดีต่อการจัดการเรียนการสอน คติพจน์ เป็นคำกล่าวที่ควรนำมาใช้เป็นหลักยึดเป็นสิ่งเตือนใจให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องเหมาะสม คติพจน์ คำคม เป็นคำกล่าวที่ใช้เป็นหลักยึด ฯลฯ ที่ใช้ถ้อยคำที่มีความหมายลึกซึ้ง สละสลวย กมคาย

บทความนี้จะเสนอคติพจน์ คำคม ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจดจำและปฏิบัติตาม เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจด้านการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1. การเรียนรู้เป็นของผู้เรียนโดยผู้เรียนและเพื่อผู้เรียน

คติพจน์ คำคม นี้ดัดแปลงมาจากวาทะเกี่ยวกับประชาธิปไตยของอดีตประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ว่า ประชาธิปไตยเป็นประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน

คติพจน์ คำคม นี้จะใช้เป็นหลักยึดสิ่งเตือนใจและแนวปฏิบัติ ทั้งด้านผู้สอนและด้านผู้เรียน ดังนี้

ด้านผู้สอน

- การเรียนการสอนนั้นจะต้องยึดผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ ผู้เรียนจะเป็นผู้ทำกิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง
- ผู้สอนต้องแสวงหา เลือกรสร และ/หรือ คิดค้นและดำเนินการใช้กิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่เหมาะสม และบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในเรื่องนั้น ๆ
- ผู้สอนจะต้องดำเนินการ กำกับ ดูแล กระตุ้น ส่งเสริม เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนอย่างจริงจัง
- ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกใช้กิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งในด้านการตรงกับระดับพื้นฐานความรู้ความสามารถ ความสอดคล้อง กับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน
- ผู้สอนตระหนักอยู่เสมอว่า ผู้เรียนจะต้องเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยตลอด เมื่อเห็นว่าคนกำลังพูดเร็วเกินไปสำหรับผู้เรียนกลุ่มนี้ก็ต้องพูดให้ช้าลง ถ้าการเสนอความรู้ คำอธิบายทำไม่ได้ไม่ชัดเจน สำหรับผู้เรียนก็ต้องปรับเปลี่ยนแปลง ใช้ภาษา และทำการยกตัวอย่างประกอบที่มีความแจ่มชัดยิ่งขึ้น

- ผู้สอนทำการวัดและประเมินผลว่าผู้เรียนได้บรรลุการเรียนรู้หรือไม่ทำการประเมินผล โดยตลอดควบคู่ไปกับการสอน เป็นการเสริมการสอนให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจใช้วิธีการที่ไม่เป็นทางการและที่เป็นทางการ เช่น ใช้การสังเกต การสอบถาม (พิจารณาคำตอบของผู้เรียน) การทดสอบย่อย การประเมินผลโดยใช้ Portfolio เป็นต้น

ด้านผู้เรียน

- ผู้เรียนจะต้องขวนขวายและตั้งใจเรียนเพื่อที่จะสามารถเกิดการเรียนรู้ใช้เวลาให้กับ การทำกิจกรรมการเรียนอย่างจริงจัง เพื่อที่จะสามารถเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

- ผู้เรียนจะไม่ลอกการบ้านหรืองานของคนอื่น โดยไม่ใช้ความคิดของตนเอง ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ แต่จะใช้ความคิดความพยายามของตน ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนตามวัตถุประสงค์แล้วยังปลูกฝังการพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญประการหนึ่งของความสำเร็จในการเรียนและการทำงานในอนาคต

2. บรรยายให้น้อยลงแต่ให้มีคุณภาพมากขึ้น

คติพจน์ คำคมนี้ มาจาก หน่วยงานพัฒนาอาจารย์ ของมหาวิทยาลัยซิดนีย์ (Center for teaching and Learning, University of Sydney) ประเทศออสเตรเลียที่ว่า Lecture less but more effective.

เป็นคติพจน์ คำคม ที่ช่วยเตือนผู้สอนที่สอนโดยใช้วิธีบรรยาย ซึ่งเป็นวิธีสอนที่นิยมใช้กันมากใช้กันบ่อย บางคนใช้การบรรยายเพียงวิธีเดียวในทุกๆ ครั้งที่สอน ทั้งๆ ที่ผลการวิจัยจำนวนมากพบว่า เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพน้อยกว่าวิธีสอนแบบอื่น คติพจน์ คำคมนี้ จะช่วยเตือนผู้สอน ดังนี้

- ผู้สอนจะต้องใช้วิธีบรรยายให้น้อยลงโดยพิจารณาเลือกสรร เทคนิค วิธีการสอนต่าง ๆ ซึ่งมีมากมายหลายวิธี นอกเหนือจากแบบบรรยาย นำมาใช้ร่วมหรือสลับกันกับวิธีสอนแบบบรรยาย เพื่อให้บรรลุผลได้สูงสุดถ้าผู้สอนสามารถคิดค้นพัฒนาวิธีสอนหรือรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ นำมาใช้เป็นทางเลือกในการสอน ก็จะยิ่งเป็นการดีมากขึ้น

- ผู้สอนจะต้องพัฒนาการบรรยายของตนซึ่งลดปริมาณลงไป ให้มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ ดังเช่น

1. ทำการเตรียมการสอนอย่างดีที่สุด โดยศึกษา ค้นคว้า ในเรื่องที่จะสอนอย่างกว้างขวางเตรียมการใช้สื่อประกอบที่จะช่วยเพิ่มคุณภาพของการบรรยาย เช่นรูปภาพ ของจริง หุ่นจำลอง สไลด์ เทป สไลด์ในระบบ Power Point แผ่นโปสเตอร์ ฯลฯ เตรียมเนื้อหาสาระที่จะสอนซึ่งได้เรียบเรียงโครงสร้างหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยอย่างเหมาะสมควรมีองค์ประกอบที่จะช่วยเสริมการบรรยายให้มีรสชาติยิ่งขึ้น เช่น การยกสถิติที่สำคัญ ผลการวิจัยหรือการค้นคว้าใหม่ ๆ ยกตัวอย่างกรณี ใช้คำถามต่าง ๆ ฯลฯ มาประกอบการบรรยายในแต่ละครั้ง

2. ผู้สอนดำเนินการสอนอย่างจริงจัง มีความเชื่อมั่นในการบรรยาย แสดงความเป็นกันเองใช้สายตามองผู้เรียนเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้สอนมีความสนใจ ให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคนใช้สื่อต่าง ๆ ตามที่ได้เตรียมไว้เป็นอย่างดีมาช่วยใช้อารมณ์ขันสร้างบรรยากาศที่สนุกในการเรียน โดยไม่ออกนอกเรื่อง ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดตอบ ฯลฯ

- ผู้สอนพยายามดำเนินการสอนให้ได้ผล ผู้เรียนมีความรู้สึว่าทุกครั้งที่เรียนมีคุณค่าสำหรับเขาผู้เรียนเรียนด้วยความตั้งใจ ผู้เรียนทุกคนหรือเกือบทุกคนบรรลุวัตถุประสงค์ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนวิชานั้น

3. ศักดิ์ศรีของครูอยู่ที่คุณภาพของการสอน

ศักดิ์ศรีเป็นเรื่องสำคัญมาก โดยเฉพาะคนไทยจะถือศักดิ์ศรีเป็นเรื่องใหญ่ มีหลายคนยึดคิดว่า “ยอมอะไรก็ได้แต่ไม่ยอมเสียศักดิ์ศรีเป็นอันขาด” การรักษาศักดิ์ศรีจึงเป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างมั่นคง เหนียวแน่น ภารกิจของครูคือการสอนซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง เพราะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ ความสามารถ มีคุณภาพในการคิด สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างประสบความสำเร็จ มีส่วนในการสร้างสรรค์สังคมและประเทศชาติ ครูจึงเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือ และยกย่องจากสังคมโดยทั่วไป เพื่อให้สามารถรักษาไว้ซึ่งการยอมรับนับถือและการยกย่องจากสังคมดังกล่าว ครูจึงต้องดำเนินการสอนอย่างมีคุณภาพ โดยถือคติที่ว่าศักดิ์ศรีของครูอยู่ที่คุณภาพของการสอน หากสอนโดยปราศจากคุณภาพย่อมไร้ซึ่งศักดิ์ศรี คุณภาพของการสอน หมายถึง การสอนที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ต่อวิชาที่เรียน และต่อผู้สอนองค์ประกอบดังกล่าวได้แก่ ความสามารถของผู้สอนในการเสนอบทเรียนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ มีความรอบรู้ ฯลฯ การให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมการให้การเสริมแรงที่สอดคล้องกับผู้เรียน การให้ข้อมูลย้อนกลับและการแก้ไขข้อบกพร่อง การให้คำขวัญจากแหล่งต่าง ๆ นอกเหนือจากที่เรียนในชั้นเรียน ทำการวัดและประเมินผลแล้วนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ฯลฯ คุณภาพของการสอนจะช่วยให้เกิดคุณภาพของการเรียนรู้แนวปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้สอนที่ได้ระบุไว้ในคติพจน์ คำคมทั้งในข้อ 1 และข้อ 2 เป็นองค์ประกอบที่จะนำไปสู่คุณภาพของการสอน ทั้งนี้จะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญขาดไม่ได้อีกประการหนึ่ง คือ ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชานั้น และต่อผู้สอนและการสอน

ครูสร้างสภาพภูมิใจ ความสุขใจ เมื่อได้ดำเนินการ และได้พบว่า

- ได้เตรียมการสอนอย่างดียิ่งก่อนดำเนินการสอนทุกครั้ง
- ได้พบความสำเร็จ ความก้าวหน้า การพัฒนาของผู้เรียน
- ผู้เรียนมีความสุข กระตือรือร้นในการเรียน

ยังมีคติพจน์ คำคม ที่ผู้เขียนคิดขึ้นอีก เช่น

- สอนให้มีชีวิตชีวา ความก้าวหน้าจะเกิดแก่ผู้เรียน
- เตรียมการสอนไว้ดี จะช่วยให้มีคุณภาพ

- สอนให้หลากหลาย ถ้าอยากให้เกิดประสิทธิภาพ (ดัดแปลงจาก คำว่า VARIETY ที่เสนอโดย ดร.เทอรี ฮอร์ (Dr.Terry Hore) ผู้อำนวยการหน่วยงานพัฒนาอาจารย์ (Higher Education Advisory and Research Unit) ของมหาวิทยาลัยโมนาช (Monash University) ประเทศออสเตรเลีย)

สอนให้เต็มหลักสูตร เต็มเวลา เต็มความสามารถ ด้วยความเต็มใจ (ดัดแปลงเพิ่มเติมจาก คำกล่าวของนักการศึกษาไทย)